

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

BRNO 1972

Literatura:

- J. Filip, Keltové ve střední Evropě, Praha 1956.
K. Ludikovský, Akeramický horizont bohatých lírobů žen na Moravě, Pam. arch. LV 1964.
Al. Procházka, Gallská kultura na Vyškovsku, Slavkov 1937.

Keltisches Skelettgräberfeld in Kloboučky bei Bučovice (Bez. Vyškov). Auf den fruchtbaren Hängen südlich des Dorfes, in der Flur genannt „Potůčky“, errichtete die hiesige LPG Wirtschaftsobjekte. Bei dem Erdaushub für die Kannelisation in den Innenräumen eines bereits stehenden Hallenbaues entdeckten Arbeiter ein keltisches Skelettgräberfeld, von welchem man folgendes berichten konnte:

Grab Nr. 1: undeutliche Grabgrube, durch den Grabenaushub gestört, hatte ihren Boden 0,95 bis 1,00 m unter dem Niveau des ursprünglichen Terrains im Löss eingetieft. Das Frauenskelett lag in gestreckter Rückenlage, mit dem Gesicht nach Westen und den Armen längs des Körpers. Die linke Hand, ein Hüftenteil und die Füße waren durch den Aushub beschädigt. Die Orientierung war Nord—Süd, die Skelettlänge in situ nicht feststellbar. Funde: am linken und rechten Arm eine kleine Bronzefibel mit plastisch verziertem Kugelfuss, unter dem rechten Teil des Brustkorbes eine grosse Eisenfibel mit Kugelfuss, am rechten Handgelenk ein geschmiedeter Eisenarmring. Aus dem gelockerten Erdreich wurden nachträglich Teile einer Eisenfibel mit Scheibenfuss, Bruchstücke einer anderen Eisenfibel, Überreste eines eisernen Bandgürtels mit Ringgliedern, eine unkomplette eiserne Gürtelspange von deltoider Form und Fragmente bronzener Fussringe mit kleinen hohlen Buckeln, geborgen. Bei den Füßen, vermutlich rechts, stand ein auf der Drehscheibe hergestelltes Gefäss.

Grab Nr. 2: befand sich in einer Entfernung von 8,30 m südöstlich von dem vorhergehenden. Die Grabgrube, im Ausmasse von 2,20 × 0,55 m, hatte eine rechteckige Form mit stark abgerundeten kürzeren Wänden und dem Boden, welcher im Löss in einer Tiefe von 0,97 m unter dem Niveau des ursprünglichen Terrains eingetieft war. Das schlecht erhaltene Skelett eines jungen Mannes befand sich in Strecklage mit den Armen längs des Körpers (der rechte etwas in der Nähe des Schosses), das Gesicht in Westrichtung orientiert. Die Orientierung ist Nord—Süd, die Skelettlänge in situ 1,88 m. Funde: inmitten des Brustkorbes, links der Wirbelsäule Überreste einer Eisenfibel mit grossem Kugelfuss.

Grab Nr. 3: befand sich 5,6 m nordöstlich von Grab Nr. 1. Die umfangreiche Grabgrube von rechteckiger Form mit stark abgerundeten Ecken (Ausmasse 2,20 × 0,90 m) verjüngte sich zum Boden, welcher 1,30 m im Löss unter dem Niveau des ursprünglichen Terrains eingetieft war. Das Frauenskelett ruhte in gestreckter Lage mit den Armen längs des Körpers und dem Gesicht nach Osten gewendet. Die Orientierung ist Nord—Süd, Skelettlänge in situ 1,57 m. Funde: in der Aufschüttung oberhalb des Kopfes und am rechten Fuss Tierknochenüberreste, auf der rechten Schulter und unter dem linken Schlüsselbein Überreste von kleinen Eisenfibeln, auf der rechten Seite der Mandibula und auf dem linken Schulterblatt grosse eiserne Fibeln mit losem Kugelfuss, am rechten Arm ein Lignitararmring, oberhalb der Beckenknochen ein eiserner Bandgürtel mit Achtergliedern und Hakenverschluss, am Ringfinger der linken Hand ein Fingerring aus einer dünnen Bronze-kette, auf den Füßen bronzene Fussringe, jeder aus acht glatten hohlen Buckeln, beim rechten Fuss ein Gefäss auf der Drehscheibe gefertigt, mit einer Schüssel überdeckt.

Grab Nr. 4: lag ausserhalb des Baues und wurde beim betonieren vernichtet.

Das neuentdeckte Gräberfeld knüpft nicht an die früher abgedeckten Gräber in den Sandgruben „u Baračky“ auf der langgestreckten Anhöhe nördlich zwischen den Gemeinden Kloboučky und Vícemilice an (Procházka 1937, 62, 96; Filip 1956, 410 u. a.; Ludikovský 1962, 322 ff). Die Flur „Potůčky“ ist auf der gegenüberliegenden Südseite der Gemeinde, ungefähr drei viertel Kilometer von dieser Anhöhe entfernt, und die neuen Funde ergänzen somit bloss unsere Kenntnisse von der Konzentration keltischer Gräber in den Katastern beider Dörfer. Mit Rücksicht auf die Tatsache, dass man die Nekropole nicht im vollen Ausmasse abdecken konnte, kann sie nur rahmenhaft in die Stufe LB eingereiht werden. Einige Fibeln erreichen den „Horizont der Fibel mit grossem Kugelfuss“, welchen J. Filip (1956, 104 f) definierte.

LATÉNSKÉ SÍDLIŠTĚ VE VELKÝCH NĚMČICÍCH (okr. Břeclav)

KAREL LUDIKOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno
(Tab. 67—68)

Nížina, rozkládající se od vsi Velké Němčice k jihu a zvaná „Brodač“, přechází plynule v tzv. „Černé pole“. Západní hranici této vzdálenější části katastru tvoří velký meandr řeky Svatky. Pole mezi ním a soutokem východněji protékajícího potůčku přefala ve vzdálenosti asi 1 km od okraje obce trasa tranzitního vodovodu. Průzkumem vybagrované části průkopu zjistili I. Peškař a J. Ondráček mimo sídelní nálezy slovanské též osídlení starší.

Kolekce keramiky, která byla průzkumem získána, obsahuje kromě několika fragmentů v ruce zhotovených misek a okrajů nádob, z nichž alespoň některé náležejí předchozí kulturní periodě, převážně zlomky na kruhu hotovené laténské keramiky. Z tzv. „jemného zboží“ lze uvést části misek se zataženým i esovitě profilovaným okrajem, zlomky nádob ap. V užitkovém zboží převládají situ-
lovité tvary se zesíleným okrajem, zhotovené z tuhového nebo písčitého materiálu; jejich pohrdlí je zdobeno hladkými nebo šikmo přesekávanými lištami ap. Hřebenování stěn doplňuje v ojedinělých případech šikmé žlábkování. Zpracování rudy, s největší pravděpodobností náležející laténskému osídlení lokality, dokládá nález struskovitého výtavku železa.

S ohledem na neuzavřené nálezové celky a povrchový sběr lze většinu nálezů zařadit do středního nebo počátku následujícího stupně laténského osídlení kraje.

P o z n á m k a :

¹ Jiné laténské sídliště se nachází severně od Vel. Němčic (Z. Trnáčková, PV 1956, Brno 1959, 39--40, T. 15).

Latènezeitliche Siedlung in Velké Němčice (Bez. Břeclav). Südlich vom Dorfe Velké Němčice erstreckt sich in der Niederung die Flur „Černé pole“. In dem vom Flusse Svratka begrenzten Abschnitt und dem östlicher fliessenden Bach, in einer Entfernung von ungefähr 1 km von der Gemeinde, stellte I. Peškař und J. Ondráček bei einer Untersuchung der ausgebaggerten Rinne der Transitgasleitung ausser einer slawischen auch eine ältere Besiedlung fest.

Die Keramikkollektion enthielt ausser einigen Fragmenten in der Hand hergestellter Schüsseln und Randscherben, von welchen mindestens einige dem junghallstattzeitlichen Abschnitt angehören, überwiegend Bruchstücke auf der Drehscheibe erzeugter Latène-Keramik. In den Umkreis der „feinen Ware“ gehören Ränder eingezogener sowie S-förmig profilierter Schüsseln, Gefässbruchstücke u. ä. In der Gebrauchsware überwiegen Situlformen mit verstärktem Rand aus Graphitton und sandigem Material, am Hals mit plastischen, gekerbten Leisten verziert. Die Kammstrichverzierung der Wände ergänzt in vereinzelt Fällen eine schräge Kannelur. Die Erzverarbeitung, höchstwahrscheinlich der latènezeitlichen Besiedlung angehörend, belegt der Fund eines schlackenartigen Eisenschmelzstückes.

Die angeführten Funde kann man rahmenhaft in die junghallstattzeitliche und ferner in die mittlere oder in den Beginn der darauffolgenden Stufe der latènezeitlichen Besiedlung in diesem Raum datieren.

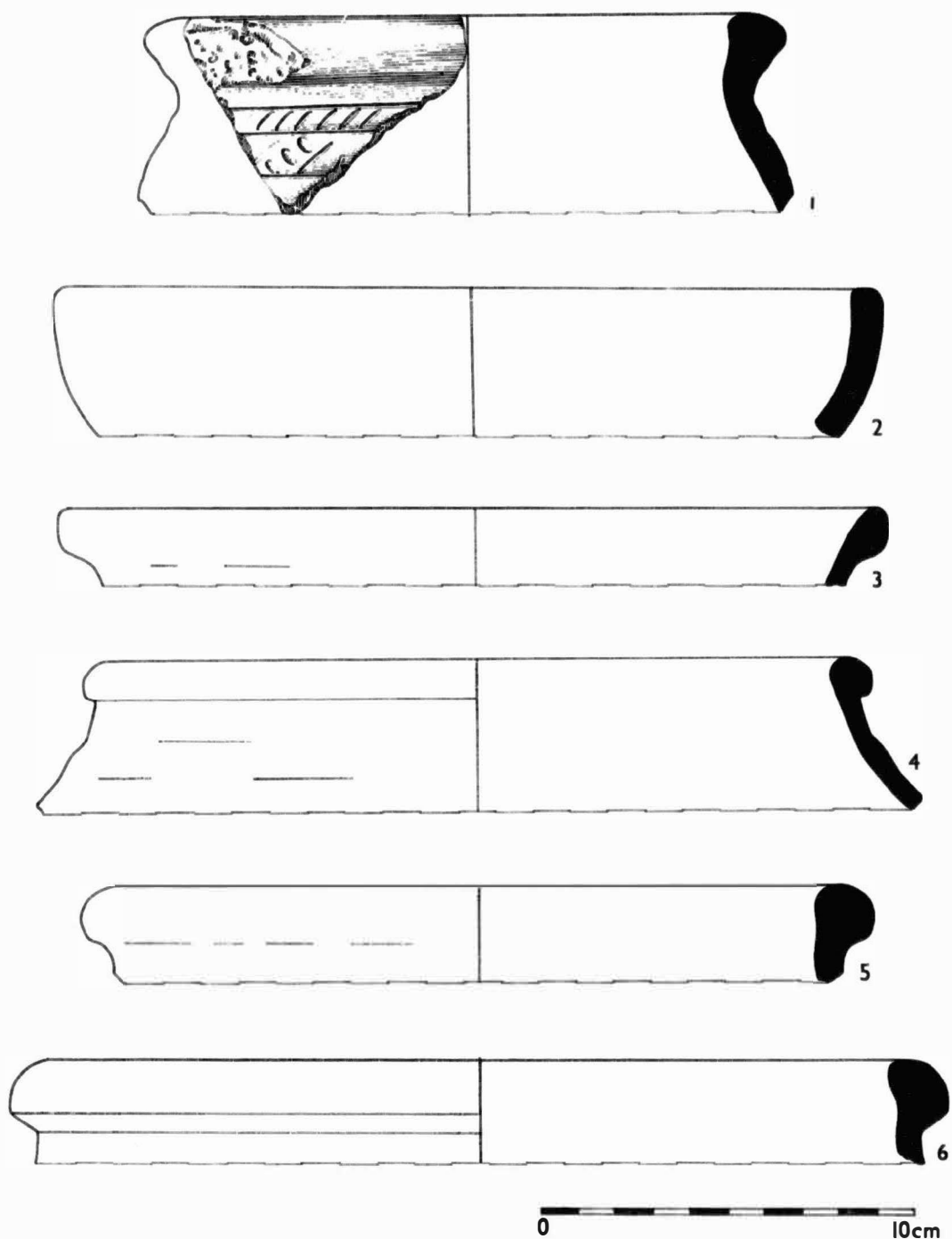
KELTSKÉ OPPIDUM HOSTÝN (obec Chvalčov) (okr. Kroměříž)

KAREL LUDIKOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno
(Tab. 69--71)

Letošní výzkumnou sezónou byl realizován první rozsáhlejší projekt plošného odkryvu na tomto hradišti. Volba základny pod stávajícím automobilovým parkovištěm byla zčásti ovlivněna projektovanou renovací tohoto, dnes již zastaralého, zařízení, která se neobejde bez určitého zásahu do okolí. Daleko závažnějším motivem byla však skutečnost, že zmíněný úsek terénu se nachází v blízkosti hlavního vstupu do hradiště, „Slavkovské brány“. Nelze sice předpokládat, že by podobný uzel, již s ohledem na strategické a komunikační důvody, byl nejintenzivněji osídlen; záporným faktorem zůstává také průsečnost podobného území a z ní vyplývající četnější renovace, které vytvářejí komplikovanější a ne vždy zcela jasně čitelné situace, než jak je tomu v jiných částech hradiště. Avšak i přes tyto zápory rozhodl o volbě stanoviště hlavní program výzkumné etapy: upřesnit poměr obou složek podílejících se na dvojím květu opevněného areálu v době halštatské a laténské, a získat co nejúplnější informace o vlivech, které tomuto vývoji předcházely a po něm následovaly.

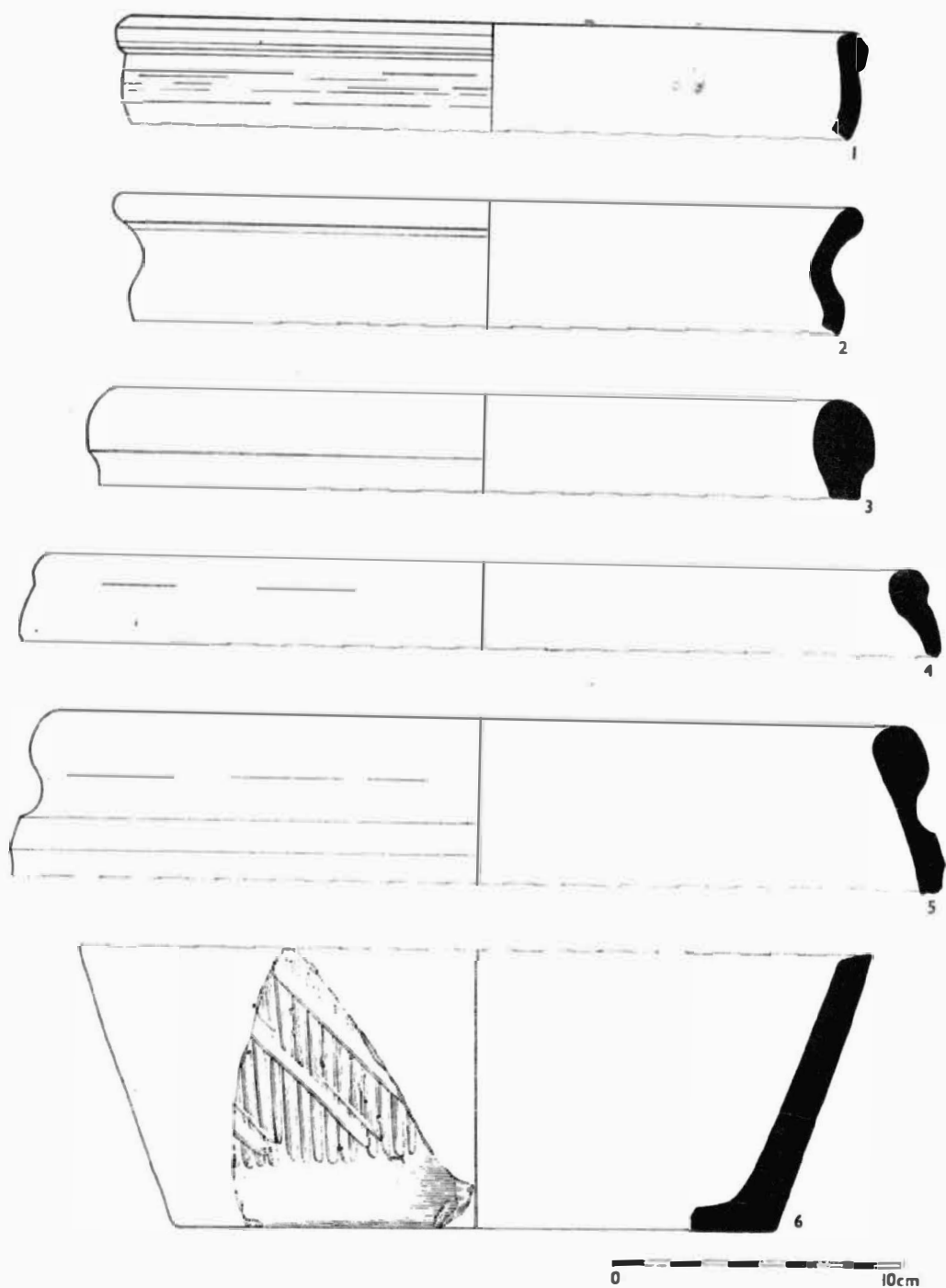
Před zahájením výzkumu byla plocha hradiště rozčleněna geometrickou sítí podle světových stran; plošný odkryv však nebylo možné s ní synchronizovat. Průběh komunikací a především orientace sídlištních objektů byla určována konfigurací silně svázného terénu, který diktoval statickými důvody jejich orientaci průběhem vrstevnic. Tato skutečnost se dostává ve většině případů do rozporu s geometrickou sítí. Směr odkryvných ploch bude třeba i nadále volit podle reálné situace tak, aby řezové linie procházely nejkratším směrem daným objektem.

Pod příkrovem agrikolturních zemin průměrně 0,20 m mocným se objevila na celé odkryté ploše destrukce kamenů a silně popelovitá kulturní vrstva s nálezy z období kultury lidu popelnicových polí a staršími, v níž jen nepatrné kry poskytl situace, o kterých lze soudit odpovědně, že přetrvaly v intaktním stavu od doby zániku této epochy. Do tohoto, víceméně homogenního podkladu, byly zahloubeny do hloubky až 0,75 m keltské sídlištní objekty, cesty ap. Stupeň uchování jejich pozůstatků je v přímé závislosti na konfiguraci terénu a jeho schopnosti vytvářet přirozenou ochranu proti erozivní činnosti.

Tab. 67

Velké Němčice (okr. Břeclav). Výběr keramiky z latěnského sídliště. — Keramikauswahl aus der latènezeitlichen Siedlung.

Tábl. 68

Velké Němčice (okr. Břeclav). Výběr keramiky z laténského stříšitě — Keramikauswahl aus der latenezeitlichen Siedlung.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulík

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, S. Janák, A. Životská

Na titulní obálce: Nádobka z eneolitického sídliště v Brně-Lískovci

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné